

Zienswijzennota

behorende bij het voorstel van burgemeester en wethouders tot vaststelling van “Apeldoorn Karakter!”, de Cultuur- en Erfgoednota Apeldoorn 2021-2024.

1 Inleiding

- a. Het concept van de Cultuur- en Erfgoednota heeft met ingang van 18 maart gedurende vier weken voor een ieder ter inzage gelegen.
- b. Naar aanleiding van de conceptnota zijn 11 zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn tijdig ontvangen en zijn ontvankelijk.
- c. In paragraaf 2 van deze nota is de communicatie met betrokkenen beschreven.
- d. In paragraaf 3 worden de zienswijzen beoordeeld.
- e. Het plan is ambtshalve gewijzigd. In paragraaf 4 van deze nota worden deze ambtshalve wijzigingen beschreven.

2 Communicatie

Voor de totstandkoming van de nota zijn zowel inwoners van Apeldoorn als de betrokken culturele- en erfgoedinstanties en -verenigingen gevraagd mee te denken. Dit is gedaan door een bewonersenquête en een cultuur- en erfgoeddebat. Deze input is verwerkt in de nota.

De inspraak is gepubliceerd op de website van de gemeente Apeldoorn (www.apeldoorn.nl) en de website www.overheid.nl waar officiële publicaties worden geplaatst. Tevens hebben alle instanties, verenigingen en contacten in het culturele en erfgoedveld een mail ontvangen met informatie over het inspraakproces. Hierbij ontvingen zij een directe link naar de inspraakpagina met de concept-nota. Ook is telefonisch contact geweest met meerdere contactpersonen om hen te wijzen op de mogelijkheid van inspraak.

Gedurende de inspraakperiode is ons land getroffen door de coronacrisis. Dit heeft grote invloed op de culturele en erfgoedsector. Wat de gevolgen hiervan zijn op langere termijn is nu nog niet te overzien. Met diverse betrokken instanties is contact geweest om te bespreken of zij behoefte hadden om de inspraakperiode te verlengen. Slechts één van de bevroegden dacht in verband met de crisis extra tijd nodig te hebben, maar na overleg heeft ook deze partij binnen de termijn gereageerd. Daarom is besloten de inspraaktermijn te handhaven.

Als er meer zicht is op de duur en de effecten van de coronacrisis op de cultuur- en erfgoedsector zal hierover een notitie worden geschreven. Dit kan een separate notitie zijn, maar kan ook een onderdeel van een gemeente brede, integrale, notitie zijn.

3 Zienswijzen

Algemeen

De ambitie die wordt geschetst in deze nota geldt voor de komende vier jaar. Die ambitie blijft van kracht, ook nu we tijdens de coronacrisis in een onzekere periode zijn beland. De doelstellingen in de nota zijn zo opgesteld dat ze in magere jaren kunnen worden behaald en in meer gunstige jaren groter en ambitieuzer kunnen worden opgepakt.

De ontvangen zienswijzen zijn hieronder verwerkt. Naast deze zienswijzen zijn er ook instanties die hebben laten weten zich te kunnen vinden in de lijn die is beschreven in de nota, waaronder het NJON, *orkest de ereprijs*, Orpheus en ACEC. Deze reacties zijn niet opgenomen in deze zienswijzennota, omdat het geen inhoudelijke aanpassingen betrof.

De volgende zienswijzen zijn ontvangen.

3.1 Stichting Leesplezier

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 6 april 2020

Inhoud zienswijze

a. Benadrukken discipline Letteren

Stichting Leesplezier is van mening dat bij cultuur snel wordt gedacht aan podiumkunsten of aan beeldende kunst en dat letteren al snel over het hoofd wordt gezien. Dit terwijl laaggeletterdheid een groter wordend probleem is. Om die reden stelt zij voor om "leesonderwijs" en "letteren" steeds apart te benoemen in de nota en geeft zij ook een aantal tekstkundige aanpassingen door de nota heen.

b. Samenwerking

Daarnaast geeft Stichting Leesplezier aan graag samen te werken met partijen als CODA en Platform voor Amateurkunst en stelt voor dit in de nota op te nemen.

Beoordeling

a. Zoals ook uit de nota blijkt, vindt ook de gemeente cultuureducatie van groot belang. Onder cultuureducatie verstaan we alle culturele disciplines als beeldende kunst, de diverse vormen van dans, drama, media, zang en muziek in alle vormen, literatuur en erfgoed. Literatuur en letteren zijn hier volwaardig onderdeel van en ook als zodanig terug te vinden op diverse plekken in de nota. Om dit nog duidelijker te maken hebben we bij doelstelling 3 over lokale cultuur- en erfgoededucatie op pagina 34 (zie pagina 38 in de aangepaste nota) het volgende stuk over het belang van lees- en literatuureducatie opgenomen (toevoeging in cursief):

"Ook het belang van lees- en literatuureducatie dient hier genoemd te worden. Lezen en literatuur zijn niet alleen ter ontspanning maar dragen ook bij aan creativiteit, bredere kennis en zelfontplooiing. Daarnaast is laaggeletterdheid een steeds groter wordend probleem. CODA heeft hiervoor diverse programma's, niet alleen voor het primair onderwijs maar ook voor het voortgezet onderwijs en in het Taalhuis voor volwassenen waar we de komende jaren op voort willen bouwen."

b. Zoals mede blijkt uit pagina 33 (zie pagina 37 in de aangepaste nota) hecht de gemeente erg aan samenwerking, zeker ook tussen de verschillende culturele partijen onderling en wil dit ook graag stimuleren. Dit zal dan ook zeker een plek krijgen in de prestatieafspraken, maar de invulling hiervan ligt bij de sector zelf.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt op punt a (deels) tegemoet gekomen door aanvulling van de tekst bij doelstelling 3 op pagina 34 (zie pagina 38 in de aangepaste nota).

3.2 Stichting Erfgoedplatform Apeldoorn

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 9 april 2020

Inhoud van de zienswijze

Het bestuur van het Erfgoedplatform Apeldoorn spreekt waardering uit voor de nota. Zij herkennen in de nota veel van hun doelstellingen en activiteiten om inwoners en bezoekers een beeld te geven van de historische waarden in de gemeente Apeldoorn. Het bestuur geeft aan graag samen met de gemeente te willen werken aan Het Verhaal van Apeldoorn, het behoud van erfgoed en aan een betere (digitale) informatievoorziening over de Apeldoornse geschiedenis en de activiteiten daaromtrent. Ook geeft het bestuur aan een actieve bijdrage te willen leveren aan het opnemen van erfgoed in de omgevingsvisie van Apeldoorn.

In de zienswijze wordt extra aandacht gevraagd voor het volgende:

- a. Pagina 21 (zie pagina 25 in de aangepaste nota) Doelstelling 3: Apeldoornse kennis en inspiratie

Het bestuur wil graag dat alle kinderen in Apeldoorn de kans krijgen om de Apeldoornse geschiedenis en cultuur te leren kennen, ervan te leren en te genieten. Het platform werkt hier aan mee door samen met CODA de zgn. Klassendagen in het kader van de landelijke Open Monumenten Dag te organiseren. Graag zijn zij bereid om de doelstelling, samen met het onderwijs, verder vorm te geven.

- b. Pagina 38 (zie pagina 42 in de aangepaste nota) Gemeentelijk Erfgoedbeleid

Tekstuele aanpassing: Op de foto wordt vermeld Hoofdstraat rond 1905: graag aanpassen in Dorpsstraat (nu Hoofdstraat).

- c. Pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota) Erfgoedplatform Apeldoorn

De nieuwsbrief van het EPA heeft inmiddels 1250 abonnees. Verzoek om naast de website Het Geheugen van Apeldoorn ook te vermelden de website www.erfgoedplatformapeldoorn.nl.

- d. Deel C

Het bestuur mist de aandacht aan het restaureren van objecten, die voorheen beeldbepalend waren in het straatbeeld en van belang zijn om het verleden van Apeldoorn te doen herleven. Zoals bloembakken met de adelaar en hekken voor plaatsing rond Oranjebomen.

Het bestuur ziet graag dat er aandacht wordt besteed aan het Fonds Apeldoornse Historische Publicaties. Met dit fonds van het EPA worden projecten financieel ondersteunt, die de geschiedenis van Apeldoorn en omgeving onder de aandacht brengen.

- e. Deel D

Het EPA kan tot op heden zijn doelstellingen met de ter beschikking gestelde middelen bereiken. Wanneer een grotere bijdrage aan de geformuleerde doelen in deze nota geleverd moeten worden, dan zullen deze middelen niet toereikend zijn.

Beoordeling

Wij waarderen de inzet van het Erfgoedplatform en zijn blij te lezen dat zij ook de komende jaren een actieve bijdrage willen leveren om het erfgoed van onze gemeente meer onder de aandacht te brengen van inwoners en bezoekers, jong en oud, in activiteiten en middelen als ook in de omgevingsvisie van Apeldoorn.

- a. Pagina 21 (zie pagina 25 in de aangepaste nota) Doelstelling 3: Apeldoornse kennis en inspiratie

Toevoegen op pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota), eerste alinea (toevoeging in cursief):

“Ook werkt het EPA samen met CODA aan de Klassendagen om jongeren kennis te laten maken met de Apeldoornse geschiedenis.”

b. Pagina 38 (zie pagina 42 in de aangepaste nota) Gemeentelijk Erfgoedbeleid:
Het onderschrift van de foto op pagina 38 (zie pagina 42 in de aangepaste nota) wordt (aanpassing in cursief): *“Dorpstraat Apeldoorn (nu Hoofdstraat) rond 1905. Foto: Beeldbank CODA”*

c. Pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota) Erfgoedplatform Apeldoorn
Op pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (toevoeging in cursief): *“Voor een actueel overzicht van alle activiteiten onderhoudt het EPA de website ‘Erfgoedplatform Apeldoorn’ en geeft het EPA maandelijks de bijbehorende digitale nieuwsbrief ‘Ruimte voor Erfgoed’ uit waar meer dan 1250 Apeldoorners op zijn geabonneerd.”*

d. Deel C

Zoals op pagina 50 (zie pagina 54 in de aangepaste nota) is beschreven merken we dat de waardering van erfgoed stijgt als de kennis erover vergroot. Wij zullen ons blijven inzetten door het plaatsen van verbeeldingen (van informatiebord tot objecten). Daarbij wordt ook gekeken in hoeverre we historische beeldbepalende objecten kunnen (her)gebruiken. Wij delen deze opvatting en zoeken graag hierin de samenwerking met het EPA.

Ook wordt de tekst aan het einde van de eerste alinea als volgt aangevuld (toevoeging in cursief):

“Met het Fonds Apeldoornse Historische Publicaties ondersteunt het EPA tevens initiatieven zoals het uitbrengen van publicaties en de renovatie en het herplaatsen van objecten die te maken hebben met het erfgoed in Apeldoorn.”

e. Deel D

We begrijpen de beperking in de middelen die het EPA tot beschikking heeft, maar kunnen op dit moment geen vooruitzicht bieden op een grotere bijdrage. Wel waarderen we de samenwerking enorm en hopen we deze op dezelfde wijze te kunnen voortzetten.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt tegemoet gekomen zoals voorgesteld bij de beoordeling op punten a, b, c en d.

3.3 CODA

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

- a. CODA geeft aan dat de nota geschreven is voor de coronacrisis en dat dit impact zal hebben op de definitieve versie van de nota.
- b. CODA vindt het goed om te zien dat cultuur en erfgoed in één nota worden gebundeld maar zou ook graag ‘kunst’ toegevoegd zien in de koptekst omdat beeldende kunst belangrijk en wezenlijk is voor de samenleving.
- c. Er wordt geschreven over het landelijk/dorpse karakter van Apeldoorn versus de landelijke ambities maar dit wordt niet expliciet gemaakt. CODA Museum zou in die landelijke ambitie een grote toegevoegde waarde kunnen hebben.
- d. CODA geeft aan het aantal ondervraagden voor de bewonersenquête van oktober 2019 aan de magere kant te vinden voor een stad van ruim 160.000 inwoners (“maar liefst 1349”) en geeft de suggestie om CBS cijfers en ranking van Apeldoorn als statistische bron toe te voegen.
- e. CODA geeft aan dat het altijd lastig is om doelen en gewenste effecten SMART te maken omdat het niet alleen gaat om het kwantitatieve resultaat van aantallen bezoekers maar ook wat kunst, cultuur en erfgoed bij de mensen en gemeenschap teweeg brengen.

- f. Bij de samenwerking tussen de culturele instellingen wordt alleen Maaiveld genoemd, terwijl er nog veel meer voorbeelden van samenwerking te noemen zijn.
- g. De strategische doelen en tophema's vragen om verder concretisering. De stelling dat er voor jongeren te weinig passend aanbod zou zijn blijft terugkomen in diverse documenten, maar wordt nergens expliciet gemaakt.
- h. De digitale informatievoorziening, ook in kader van meer gebundelde en vanuit samenwerking opgebouwde programmering, wordt wel genoemd, maar verdient veel meer aandacht in deze nota.
- i. CODA geeft aan dat Kunst en Landschap als cultuurregio thema bescheiden is neergezet in de nota en dat ook hier landelijke aandacht is te genereren.
- j. Toerisme- De Veluwe als toeristisch Toplandschap vraagt veel aandacht en commitment maar behalve musea in algemeenheid wordt er geen relatie gelegd met CODA in dit onderdeel terwijl zowel vanuit het verhalen vertellen over Apeldoorn en de Veluwe zowel voor het historisch museum als voor het museum voor moderne kunst (samen tot CODA geworden) vanaf de start in 2003 volop aandacht is gegeven aan deze thema's vol inspiratie én potentie.
- k. Doelstelling 3.Cultuur-en erfgoededucatie.
Tot onze grote verbazing ontbreekt lees/literatuureducatie hier volledig en het is goed de focus op het primair onderwijs te leggen zou het voortgezet onderwijs in het beleid ook aandacht moeten krijgen. CODA besteedt bovendien ook de nodige aandacht en 0-3 jaar in combinatie met opvoeders en kinderopvang en dat met veel tevreden klanten en goede resultaten. CODA als studeerplek is bovendien de afgelopen 2 jaar een grote hit voor leerlingen voortgezet onderwijs. Ook die rol en taak zou in aanmerking komen opgenomen te worden in dit beleidskader.
- l. Gemeentelijk cultuurbeleid, de grote vier het hart en dat is ook echt wat het is. Lijkt me goed hier ook wat facts and figures aan toe te voegen zoals in het erfgoed deel ook opgenomen is. Ook in het onderdeel CODA ontbreekt educatie op alle 3 de functionaliteiten van CODA als kerntaak.
- m. Beeldende Kunst: ACEC en CODA zou meer vanuit gezamenlijk perspectief beleidsmatig en in uitvoering opgepakt kunnen worden.
- n. Letteren- als aanduiding voor bibliotheekwerk is ouderwets en zou onder CODA opgenomen moeten staan. Is één organisatie en dat wordt met deze gedeeltelijk vanuit organisaties én gedeeltelijk vanuit thema opgezette notitie.
- o. Cultuureducatie- een misser is aandacht voor de 21ste eeuwse vaardigheden (opgenomen in het curriculum van het onderwijs en ook het ExperienceLab, FabLab en VRLab zouden in dat verband genoemd moeten worden. Die staan al op dezelfde blz. genoemd bij letteren.
- p. Cultuurwijzer functioneert op een aantal onderdelen niet goed (genoeg) en de gesprekken daarover worden niet gemist. Natuurlijk is bundeling, een makelaarsfunctie van belang, zeker voor de gebruikers, maar de afspraken over het functioneren, de spelregels is toe aan bespiegeling.
- q. Brede regeling combinatiefuncties deze tekst verdient nog wat verduidelijking en verdieping.
- r. Voeg een stadstekenaar toe aan het prachtige ensemble van ook de stadsfotograaf en stadsdichter. Dan hebben we drie stads-smaakmakers die het culturele DNA tot leven brengen.
- s. CODA ontbreekt als mentor en aanjager voor (amateur) beeldend kunstenaars, schrijvers, dichters en historici/archeologen.

- t. Nogmaals over de Combinatiefunctionarissen Brede regeling, er is een bredere lijn met zorginstellingen voorheen alleen op Brede scholen.
- u. Gemeentelijk Erfgoedbeleid heeft een aantal inzetten die het verdienen ook op andere onderdelen benoemd te worden. Intrinsieke waarde, identiteitswaarde, ruimtelijke waarde, economische waarde.... Dat geldt voor alle onderdelen van Kunst-cultuur-erfgoed.
- v. Het is duidelijk dat op dit onderdeel de scribenten veel inhoudelijke input hebben gehad, want nergens is de nota zo uitgebreid in tekst en tegelijkertijd specifiek en bovendien significant verbindend met provinciaal en rijksbeleid wat voor een aantal andere sectoren en thema's eveneens praktijk is. De balans is er daarom niet helemaal tussen de hoofdstukken en de deelgebieden.

Beoordeling

- a. De gemeente is zich bewust van de enorme impact van de coronacrisis op de samenleving en op de cultuursector. Aangezien het nu nog te vroeg is om de gevolgen van deze crisis in zijn volle omvang en duur te kunnen inschatten blijft de inhoud van de nota staan. Zoals in deel D is opgenomen is deze nota zo opgesteld dat ze in magere jaren kunnen worden behaald, maar in rijkere jaren groter en ambitieuzer kunnen worden opgepakt. Als er meer zicht is op de duur en de effecten van de coronacrisis op de cultuur- en erfgoedsector zal hierover een notitie worden geschreven.
- b. (Beeldende) Kunst vormt een belangrijk onderdeel van het bredere begrip cultuur. Als wij in de nota spreken over cultuur dan hebben wij het daarmee ook over kunst. Op sommige plekken kiezen wij ervoor om kunst en cultuur expliciet te benoemen, maar wij voeren die, mede omwille van de leesbaarheid, niet door in de hele nota.
- c. Wij erkennen de landelijke aantrekkingskracht van CODA Museum met tentoonstellingen als het tweejaarlijkse Paper Art. Aan het stuk over CODA op pagina 24 (zie pagina 29 in de aangepaste nota) wordt na de zin over de Rijkscollectie sieraden toegevoegd (toevoeging in cursief):
“En trekt de tweejaarlijkse tentoonstelling Paper Art een groot landelijk publiek.”
- d. Voor de enquête is gebruik gemaakt van het bewonerspanel dat de gemeente ook over andere onderwerpen raadpleegt. 3.444 personen hebben een uitnodiging gehad om de enquête in te vullen en daar hebben 1349 mensen op gereageerd. De samenstelling van de totale groep respondenten is gecorrigeerd naar de samenstelling van alle inwoners van Apeldoorn. Met een respons van 1.349 kunnen betrouwbare en nauwkeurige uitspraken worden gedaan over heel Apeldoorn en ook over de verschillende subcategorieën stadsdeel, opleiding of leeftijd. Echter om verwarring te voorkomen hebben we op pagina 13 (zie pagina 17 in de aangepaste nota) de woorden “maar liefst” we uit de tekst gehaald. Wat betreft ranking vinden we het interessanter om te kijken wat bij Apeldoorn past en hier op in te zetten.
- e. Dat onderschrijven wij en gaan hierover in gesprek bij het maken van de prestatieafspraken met de basisinstellingen.
- f. Wij onderschrijven dat er meerdere voorbeelden van samenwerkingen zijn naast Maaiveld en noemen die dan ook op verschillende plekken in de nota, bijvoorbeeld tussen ACEC en inwoners van Apeldoorn en tussen de verschillende muzikale partners.
- g. De strategische doelen en tophema's komen voort uit het collegewerkprogramma 'Krachtig verder' en deze nota heeft getracht daar zo goed mogelijk bij aan te sluiten.

Op pagina 14 (zie pagina 18 in de aangepaste nota) in de nota staat dat er te weinig passend aanbod is voor jongeren. Dit is naar voren gekomen tijdens het cultuur- en erfgoeddebat en staat hier dan ook in deze context zo benoemd.

- h. Dat de (digitale) informatievoorziening een belangrijke rol speelt bij het zichtbaar maken

van het huidige aanbod geven wij aan op pagina 14 (zie pagina 18 in de aangepaste nota). De precieze uitwerking hiervan volgt later in overleg met de instellingen.

- i. De gemeente onderschrijft dat Kunst en Landschap een belangrijk thema is waar Apeldoorn landelijk aandacht voor kan genereren. Dit onderdeel komt dan ook op verschillende plekken in de nota terug. Verdere uitdieping van dit onderwerp kan een plek krijgen in de prestatieafspraken met de desbetreffende instellingen.
- j. De gemeente erkent het belang van CODA en zal op pagina 17 (zie pagina 21 in de aangepaste nota) van de nota expliciet aandacht besteden aan haar museumfunctie door toevoegen van de volgende zin:
“In Apeldoorn speelt onder andere CODA een belangrijke rol bij het vertellen van verhalen over Apeldoorn en de Veluwe, zowel vanuit het historisch museum als het museum voor moderne kunst.”
Op pagina 34 (zie pagina 38 in de aangepaste nota) (tussen 2^e en 3^e alinea) voegen we het volgende stuk over het belang van lees- en literatuureducatie toe:
“Ook het belang van lees- en literatuureducatie dient hier genoemd te worden. Lezen en literatuur zijn niet alleen ter ontspanning maar dragen ook bij aan creativiteit, bredere kennis en zelfontplooiing. Daarnaast is laaggeletterdheid een steeds groter wordend probleem. CODA heeft hiervoor diverse programma's, niet alleen voor het primair onderwijs, maar ook voor het voortgezet onderwijs en in het Taalhuis voor volwassenen waar we de komende jaren op voort willen bouwen.”
- k. Het streven is om de komende beleidsperiode meer facts en figures over cultuur te verzamelen en te presenteren. Daarnaast wordt op pagina 24 (zie pagina 29 in de aangepaste nota) (na de inleidende zin over CODA) de volgende zin toegevoegd:
“Op al deze drie functionaliteiten is cultuureducatie een kerntaak.”
- l. Zoals mede blijkt uit pagina 33 (zie pagina 37 in de aangepaste nota) hecht de gemeente erg aan samenwerking tussen de verschillende culturele partijen onderling en wil dit ook graag stimuleren. De samenwerking zal op verschillende onderdelen dan ook zeker een plek krijgen in de prestatieafspraken, maar de invulling van deze samenwerking ligt bij de sector zelf.
- m. In dit geval wordt letteren hier gebruikt als een van de culturele disciplines waar CODA met de bibliotheekfunctie uiteraard een van de belangrijkste spelers is. Daarnaast zijn de Stadsdichter en woorden en gedichten in de openbare ruimte een onderdeel van deze discipline. Om verwarring te voorkomen zullen we het stuk letteren op pagina 26 (zie pagina 31 in de aangepaste nota) beginnen met de volgende zin:
“Letteren speelt op verschillende manieren een rol in het cultuurbeleid van Apeldoorn. Allereerst is daar CODA met de bibliotheekfunctie.”
Het stuk over CODA Junior en de andere diensten vervallen op deze plek en gaan naar cultuureducatie (zie ook punt o hierna).
- n. Op pagina 27 (zie pagina 32 in de aangepaste nota), bij cultuureducatie aan het eind van de eerste alinea wordt de volgende zin toegevoegd:
“Hierbij is uiteraard ook aandacht voor 21^e-eeuwse vaardigheden. Diverse instellingen besteden hier aandacht aan. Zo heeft bijvoorbeeld CODA het ExperienceLab, FabLab en VRLab waar de jeugd kan experimenteren, onderzoeken en nieuwe werelden kan ontdekken.”
De gemeente hecht veel belang aan de makelaarsfunctie van Cultuurwijzer, waarbij vraag en aanbod in beeld gebracht worden en de scholen niet van alle kanten overvraagd worden. Hierbij speelt de samenwerking en afstemming met de verschillende culturele instellingen en aanbieders uiteraard een grote rol. De gemeente gaat hier graag met de desbetreffende partijen over in gesprek en stimuleert de instellingen om dit vooral ook met elkaar op te pakken.
- o. De nota is op hoofdlijnen opgesteld, dat geldt dus ook voor de informatie over en de invulling van de combinatiefunctionaris. De concrete afspraken voor de komende vier jaar worden gemaakt met de desbetreffende instellingen, CODA en GIGANT, en krijgen een

plek in de prestatieafspraken. De tekst wordt op pagina 28 (zie pagina 32 in de aangepaste nota), net voor de laatste zin, aangevuld met de volgende toevoeging:

“Verbinding is een sleutelwoord bij combinatiefuncties. Het verbinden van onderwijs en sport, van onderwijs en cultuur, van sport- en cultuuraanbieders onderling maar ook met bijvoorbeeld zorgorganisaties. Dit zie je terug in functies als een buurtsportcoach of cultuurcoach.”

- p. Een stadstekenaar is eerder geopperd en kan een mooie toevoeging aan het cultuurbeleid van de gemeente zijn. Of dit daadwerkelijk mogelijk is, zal worden uitgezocht en afgewogen in relatie tot de beschikbare capaciteit en middelen. Dit onderwerp krijgt op dit moment dus (nog) geen plek in de nota.
- q. De gemeente hecht veel waarde aan de mentorrol van de culturele basisinstellingen, zo ook aan die van CODA. In de nota wordt op pagina 33 (zie pagina 37 in de aangepaste nota) slechts een voorbeeld genoemd van deze invulling en dit betreft geen uitputtende opsomming. De wijze waarop CODA ondersteuning biedt aan kunstenaars, schrijvers, dichters en historici/archeologen zal in de prestatieafspraken worden opgenomen.
- r. De gemeente is zich er uiteraard van bewust dat de invulling van de regeling combinatiefunctionaris veel breder is. Op pagina 34 (zie pagina 38 in de aangepaste nota) wordt slechts als voorbeeld genoemd dat de regeling onder andere ingezet wordt op het gebied van cultuureducatie. Zoals bij punt Q wordt opgemerkt zal dit onderdeel concreet uitgewerkt worden in de prestatieafspraken.
- s. Dat onderschrijven wij en zal worden aangevuld met een volgende blok op pagina 24 (zie pagina 28 in de aangepaste nota) in deel B.

Waarde van cultuur

Intrinsieke waarde

Cultuur heeft in de eerste plaats een eigen, intrinsieke waarde. Als bron van schoonheid, verwondering, inspiratie en confrontatie.

Uit de intrinsieke waarde van cultuur vloeien vervolgens belangrijke maatschappelijke, ruimtelijke en economische waarden voort.

Maatschappelijke waarde

Cultuur zorgt voor binding, zegt iets over onze identiteit, over onze tijdsgeschiedenis en overstijgt maatschappelijke tegenstellingen.

Ruimtelijke waarde

Cultuur geeft betekenis en kwaliteit aan onze leefomgeving, door middel van kunstwerken in de openbare ruimte, gebouwen en monumenten.

Economische waarde

Investeren in cultuur loont en levert meerwaarde op voor de woonomgeving, werkgelegenheid, innovatie, het vestigingsklimaat en de recreatiewaarde.

- t. Cultuur en erfgoed hebben voor het eerst een gezamenlijke nota opgesteld. Deze nota is vanuit een integrale visie opgezet, waarbij ook de strategische doelen en de tophema's zijn meegenomen. Ondanks de integrale benadering zullen er altijd verschillen zijn tussen de deelgebieden.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt op punt c, d, j, k, m, n, o, en s tegemoet gekomen door de teksten aan te vullen.

3.4 Platform Amateurkunst Apeldoorn

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

De organisaties die deelnemen aan het Platform Amateurkunst Apeldoorn (PLAK) zijn positief over de integrale aanpak van de Cultuur- en Erfgoednota. In de zienswijze worden enkele opmerkingen gemaakt:

- a. Pagina 1. Bewoners betrekken
PLAK laat zich positief uit over het betrekken van bewoners en instellingen bij de voorfase van de nota. Zij stellen voor om dit structureel te doen bijvoorbeeld in de vorm van een digitaal forum en om het experimenteren met bewonersbetrokkenheid een plek te geven in de pilot projectenregeling.
- b. Pagina 2. Rol en positie PLAK
PLAK geeft aan dat zij sinds 2017 actief zijn. PLAK vraagt om in de definitieve nota de punten en onderwerpen waarvoor zij zich inzetten meer zichtbaar te maken en om via GIGANT structurele middelen voor PLAK beschikbaar te stellen.
- c. Pagina 2-3. Subsiestructuren
PLAK kan zich vinden in het onderscheid dat in de nota wordt gemaakt ten opzichte van de Apeldoornse basis, de projectenregeling en de subsidie amateurkunst. Tevens is PLAK positief over de voorgestelde rol en het mentorschap van de basisinstellingen richting de kleinere spelers. Wel worden er door PLAK enkele suggesties gedaan voor de uitwerking van de projectenregeling en wordt er aangegeven dat verenigingen vinden dat het bedrag dat zij per lid ontvangen in het kader van de amateurkunstregering (AKC-regeling) zeer laag is en dat de verhouding tussen deze subsidie en de subsidie voor de basis instellingen uit balans is.

Beoordeling

- a. Zoals in de nota op pagina 57 (zie pagina 61 in de aangepaste nota) staat vermeld zal er de komende beleidsperiode structureel aandacht zijn voor de betrokkenheid van bewoners en instellingen op de verschillende onderdelen van het beleid. Zo zal de pilotregeling voor culturele projecten zowel intern als extern geëvalueerd worden met behulp van betrokken partijen en zal de burgerenquête met het thema cultuur en erfgoed elke vier jaar, in aanloop naar de nieuwe beleidsperiode, herhaald worden.
Daar waar PLAK voorstelt om te werken met een digitaal forum of een bewonersplatform geeft de gemeente er de voorkeur aan om per discipline, activiteit of project te kijken op welke manier er samen met bewoners en stakeholders opgetrokken kan worden. Dit gebeurt nu al bij de totstandkoming van nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte en dit zien wij ook terugkomen in de initiatieven voor Meemaakpodia bij bijvoorbeeld GIGANT en Orpheus.
- b. De tekst over PLAK op pagina 28 (zie pagina 32 in de aangepaste nota) zal als volgt worden aangevuld (toevoeging in cursief): “In 2017 is het Platform Amateurkunst Apeldoorn (PLAK) opgericht met de bedoeling om de kracht van de vele amateurverenigingen en beoefenaars in Apeldoorn te bundelen, de onderlinge samenwerking te verstevigen, *het in beeld brengen en verbeteren van accommodaties voor repetities, opslag en optredens, het bereiken van specifieke doelgroepen en andere actuele thema's.* “
Op dit moment wordt PLAK financieel mede mogelijk gemaakt vanuit de regeling voor de combinatiefunctionaris. De voortzetting hiervan wordt met GIGANT besproken in het kader van de prestatieafspraken en hangt samen met de continuering van deze regeling door het Rijk.
- c. De suggesties voor de pilotregeling worden meegenomen in de voorbereiding en uitwerking van de regeling maar zullen niet terug komen in de tekst van de nota. Bij de evaluatie van de regeling zullen behalve PLAK meerdere betrokken partijen worden bevroegd zodat de regeling zo goed mogelijk aansluit bij zowel het gemeentelijk beleid als bij de sector.
De gemeente hecht grote waarde aan een levendige amateurkunstsector en stelt daarom een normsubsidie beschikbaar op basis van het aantal actieve leden woonachtig in

Apeldoorn. Hiervoor is een maximum bedrag beschikbaar om de deelname aan en de ontwikkeling van amateurkunst te stimuleren. Deze subsidie is echter niet kostendekkend, daarvoor zijn de verenigingen zelf verantwoordelijk door middel van contributie en andere vormen van sponsoring. In de nota is op pagina 30 (zie pagina 34 in de aangepaste nota) bovendien opgenomen dat als een vereniging een bijzonder project wil opzetten dat er dan een aanvraag kan worden ingediend via de projectenregeling. Daarnaast kunnen de verenigingen indirect gebruik maken van de subsidie die aan de basisinstellingen worden uitgekeerd door mee te doen aan de activiteiten die worden georganiseerd (bijv. de parade voor amateurverenigingen bij Maaiveld), lagere huurtarieven en ondersteuning bij activiteiten en/of professionalisering.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt op punt b. tegemoet gekomen door de tekst op pagina 30 (zie pagina 34 in de aangepaste nota) aan te vullen.

3.5 SLAK Ateliers

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

SLAK faciliteert de culturele sector op het gebied van (woon-)werkruimten, ruimten voor experimenten, presentatieruimten en ontmoetingsruimten. Hiervoor ontvangt SLAK van de gemeente Apeldoorn een jaarlijkse bijdrage.

SLAK vraagt aandacht voor de volgende onderwerpen:

a. Pagina 1. Algemeen

Wat opvalt aan de nota is dat er geen specifiek beleid is voor ateliers, broedplaatsen of andere manieren van huisvesting van makers, kunstenaars of ontwerpers in de gemeente. De focus ligt op de grotere instellingen, waarbij het belang en de waarde van makers alleen in beeld maar niet tot nauwelijks in woorden tot uiting komt. SLAK geeft aan dat het goed zou zijn om deze beroepsgroep, zowel in woorden als in middelen, aandacht te geven in de nota.

b. Pagina 1-2. Reactie cultuur

Instellingen hebben aangegeven dat er in Apeldoorn meer ruimte mag komen voor nieuwe ideeën. Deze opmerking komt volgens SLAK niet van de gemeente maar alleen vanuit de sector zelf. De koppeling naar het aanbieden van betaalbare werkplekken door de gemeente ziet SLAK niet terug in de nota, terwijl juist dit een grote bijdrage kan leveren aan ruimte voor nieuwe ideeën.

SLAK ontvangt een structurele bijdrage van de gemeente Apeldoorn, maar wordt niet genoemd als onderdeel van de culturele basisinfrastructuur van de gemeente. Het is voor SLAK onduidelijk of zij onderdeel uitmaken van de culturele basisinfrastructuur van de gemeente. SLAK concludeert dat het in de hele nota vooral gaat over de presenterende instellingen in de stad, terwijl de (huisvesting van) creatieven ook een belangrijke bijdrage levert aan een levendige stad.

c. Pagina 2. Reactie erfgoed

SLAK zou graag terugzien dat (toekomstige) leegstand van beeldbepalende en monumentale panden een kans vormen voor het onderbrengen van ontwerpers en andere makers. SLAK mist in de nota manieren waarop de gemeente dit zou kunnen stimuleren. Hierbij wordt verwezen naar het belang van herbestemming van erfgoed.

Beoordeling

a. De afgelopen jaren heeft de gemeente veel gemeentelijk vastgoed verkocht. Hierdoor is het aantal locaties in Apeldoorn waar kunstenaars, makers en ontwerpers (tijdelijk) terecht kunnen sterk terug gelopen. De locaties die nog wel beschikbaar zijn, hanteren marktconforme prijzen en zijn daardoor voor deze doelgroep niet altijd haalbaar. Door het ontbreken van panden is het vanuit de gemeente op dit moment onmogelijk om een uitgebreid huisvestigingsbeleid te voeren. Er wordt op andere manieren gezocht naar

oplossingen en invulling hiervan, bijvoorbeeld door voor de amateurkunstsector vraag en aanbod naar ruimten in beeld te laten brengen door het Platform Amateur Kunst (PLAK). De gemeente erkent de grote waarde van makers, kunstenaars en ontwerpers en zal dit explicieter onder de aandacht brengen in de nota door op pagina 24 (zie pagina 28 in de aangepaste nota) de volgende zin toe te voegen: *“Uiteraard vormen ook de makers, kunstenaars en ontwerpers een essentieel onderdeel van de levendige culturele en creatieve sector in Apeldoorn.”*

Deze groep zou ook gebruik kunnen maken van de nieuwe projectenregeling zoals benoemd op pagina 30 (zie pagina 34 in de aangepaste nota) van de nota.

- b. De nieuwe projectenregeling op pagina 30 (zie pagina 34 in de aangepaste nota) van de nota is een initiatief van de gemeente om ruimte te creëren voor zowel bestaande als nieuwe initiatieven en spelers in Apeldoorn. Deze regeling biedt geen oplossing voor het huisvestigingsprobleem maar geeft wel de mogelijkheid om financiering aan te vragen voor projecten die van belang zijn voor de inwoners en/of de culturele sector van Apeldoorn. Zoals op pagina 29 (zie pagina 33 in de aangepaste nota) van de nota staat beschreven moet er in de nieuwe beleidsperiode door juridische ontwikkelingen een nieuwe subsidiestructuur worden opgezet. Dit betekent dat structurele subsidies vervallen, afgezien van de instellingen die onder de Apeldoornse basis vallen. Dit geldt dus ook voor de jaarlijkse subsidie van SLAK. De gemeente gaat graag met SLAK in gesprek over de subsidiemogelijkheden. Dit betreft echter geen aanpassing in de nota.
- c. De gemeente zet zich bij leegstand van karakteristieke, beeldbepalende of monumentale panden in voor herbestemming en transformatie. In de meeste gevallen is de gemeente daarbij geen eigenaar van het vastgoed. Wij kunnen dan slechts stimuleren tot een bepaald type hergebruik dat passend is op een locatie. Hergebruik van een locatie voor cultuur- en/of erfgoeddoeleinden zullen wij daarbij altijd opperen als mogelijkheid.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt op punt a. deels tegemoet gekomen door de tekst op pagina 24 (zie pagina 28 in de aangepaste nota) aan te vullen.

3.6 Oudheidkundige Vereniging de Marke

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

Indiener spreekt waardering uit voor de nota en geeft aan de nota vanuit Loenens perspectief te hebben bekeken.

Indiener vraagt aandacht voor het volgende:

- a. Aandacht voor de dorpen
Indiener vraagt zich af wat het Apeldoorns karakter is en of dit ook geldt voor de dorpen. De dorpen in Apeldoorn zijn heel divers en onderling niet vergelijkbaar. Om de Apeldoornse geschiedenis te leren kennen, zal in de educatie ook aandacht moeten komen voor ieder dorp apart.
- b. Erfgoed
 - De Eikenboom zal in volle glorie herrijzen. Dat is heel positief. Hoeveel subsidie de gemeente geeft is onbekend.
 - Voormalig hotel De Vrijenberg in Loenen is een karakteristiek pand. Indiener ziet graag dat dit wordt opgevoerd als gemeentelijk monument.
 - Boerderij De Burghgraef in Loenen staat op de gemeentelijke monumentenlijst, maar staat leeg en is in slechte staat. Indiener vraagt zich af of de gemeente hier een handhavende rol in heeft?
 - Indiener is content met de informatieborden bij objecten, maar betreurt dat de borden bij Kasteel Ter Horst en bij de VSM niet teruggeplaatst zijn.

- c. Erfgoedfonds
In de nota staat op pagina 45 (zie pagina 49 in de aangepaste nota) dat het Erfgoedfonds wordt uitgebouwd, terwijl later gerept wordt dat dit fonds afgebouwd gaat worden.
- d. Concreet
Indiener stelt enkele concrete (tekstuele en/of inhoudelijke) aanpassingen voor in de nota:
- Op pagina 14 (zie pagina 18 in de aangepaste nota) staat vermeld dat het beeldbepalend erfgoed in de binnenstad omhoog mag en indiener vraagt zich af waarom dit alleen voor de binnenstad geldt.
 - Bij immaterieel erfgoed op pagina 16 (zie pagina 20 in de aangepaste nota) ontbreekt de Nedersaksische taal, vroeger aangeduid met dialect, maar door de EU verheven tot originele taal.
 - op pagina 17 (zie pagina 21 in de aangepaste nota) comfortabele gezinsstad aanpassen in gezinsgemeente.
 - op pagina 18 (zie pagina 22 in de aangepaste nota) "In 2024 is er sprake van een stad, dorp ..." aanpassen in "In 2024 is er sprake van een stad, dorpen..."
 - op pagina 24 (zie pagina 29 in de aangepaste nota): stedelijk archief aanpassen in gemeentelijk archief of archief van de gemeente
 - pagina 51 (zie pagina 55 in de aangepaste nota): indiener stelt voor de papier- en metaalindustrie toe te voegen bij de passage over de industriële geschiedenis van Apeldoorn.
 - Indiener stelt voor om het Gelders Erfgoed en Coöperatie Gelderland toe te voegen als inhoudelijke partners.

Beoordeling

- a. Wij onderschrijven dat de cultuur- en erfgoednota niet alleen over de stad, maar ook over de dorpen gaat. Het typische aan Apeldoorn is juist die, van oudsher ontstane, combinatie van stad, dorpen en buitengebied. Daarom staat reeds in het inleidende deel van hoofdstuk A1 de volgende zinsnede: "Wanneer wij in deze nota spreken over Apeldoorn, dan gaat het nadrukkelijk over de stad, de dorpen en het buitengebied". Om de lokale geschiedenis te leren kennen, gaat het inderdaad om de geschiedenis die letterlijk 'om de hoek' te vinden is, dus naast die van de Veluwe en de gemeente Apeldoorn in zijn geheel, ook over die van de stad, de wijken en de dorpen.
- b. We herkennen de verschillende aangehaalde erfgoedonderwerpen en zijn daarover via de reguliere kanalen in gesprek. Met betrekking tot de informatieborden bij Kasteel ter Horst en de VSM kunnen we vast melden dat daar nieuwe borden voor in de maak zijn.
- c. Dit is correct opgemerkt en behoeft enige toelichting in deze zienswijzennota. Op pagina 45 (zie pagina 49 in de aangepaste nota) staat dat er gekeken wordt op welke wijze het Erfgoedfonds de komende jaren wordt uitgebouwd. Op pagina 59 (zie pagina 63 in de aangepaste nota) staat dat het goed is ons te realiseren dat de extra gelden die beschikbaar zijn gesteld voor het Erfgoedfonds eind 2022 op zijn. Dit betekent dat, als de gemeente na 2022 het Erfgoedfonds wil continueren, dat de gemeente daar opnieuw middelen voor beschikbaar moet stellen. Vandaar dat dit ook bij Hoofdstuk D2, Financiën en risico's, is opgeschreven.
- d. Met de betrekking tot de concrete opmerkingen op de nota, het volgende:
- Vanzelfsprekend verdient het beeldbepalend erfgoed in de dorpen aandacht, dat wordt opgepakt bij het reguliere werk. Voor de komende vier jaar zullen we, vanwege grote ontwikkelingen in de binnenstad, echter extra inzetten op dit erfgoed.
 - De Nedersaksische taal behoort inderdaad tot ons immaterieel erfgoed. Wij stellen voor om dit op pagina 40 (zie pagina 44 in de aangepaste nota) als volgt te verwerken (cursief is toegevoegd):
"Immaterieel omvat al het erfgoed dat niet tastbaar is, maar bestaat uit *het lokale dialect (behorend tot de Nedersaksische taal)*, verhalen, tradities en ambachten."
 - De term 'comfortabele gezinsstad' is een gemeentebrede term die wij apart voor deze nota niet kunnen aanpassen.
 - De zin op pagina 18 (zie pagina 22 in de aangepaste nota) "In 2024 is er sprake van een stad, dorp ..." zullen we aanpassen in "In 2024 is er sprake van een stad,

dorpen...

- Op pagina 24 (zie pagina 29 in de aangepaste nota) zullen we het woord “stedelijk archief” aanpassen in “*gemeentelijk archief*”
- We stellen het volgende voor om aan te passen op pagina 51 (zie pagina 55 in de aangepaste nota) (in cursief):
“Meer aandacht voor de industriële geschiedenis van Apeldoorn is daarbij een logische keuze, denk bijvoorbeeld aan de vroegmiddeleeuwse ijzerindustrie, de beken en sprengen en watermolens *en de daaruit voortgevloeide papier- en metaalindustrie*, maar ook de bedrijvigheid langs het kanaal en de VSM.”
- Het Gelders Erfgoed en de Coöperatie Gelderland zijn opgegaan in Erfgoed Gelderland. Deze inhoudelijke partner zullen we als volgt toevoegen, onderaan de tweede alinea van pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota): “*Het Erfgoedplatform Apeldoorn en enkele van haar organisaties is aangesloten bij Erfgoed Gelderland. Als overkoepelende Gelderse stichting voor de beleving van erfgoed is zij ook een partner voor de gemeente Apeldoorn*”.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt op punt d (deels) tegemoet gekomen op de hierboven gestelde wijze.

3.7 Architectuurcentrum Bouwhuis

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

Indiener spreekt waardering uit voor de ruime aandacht voor het ruimtelijk erfgoedbeleid in de nota en voor de ruimtelijke kwaliteit. Indiener geeft aan dat Bouwhuis in de afgelopen jaren het enige centrum is geweest waar het debat is gevoerd over de ruimtelijke kwaliteit en over vernieuwende duurzame, stedenbouwkundige en (landschaps) architectonische ontwikkelingen die van invloed zijn op de ruimtelijke omgeving van Apeldoorn.

- a. Indiener zou graag Architectuurcentrum Bouwhuis genoemd zien in de nota, als een centrum waarin het hele jaar door presentaties en debatten worden gehouden over nieuwe ontwikkelingen in de energietransitie, stedenbouw en architectuur van Apeldoorn.

Beoordeling

Wij waarderen de rol die Architectuurcentrum Bouwhuis speelt door debatten te voeren over de ruimtelijke kwaliteit van Apeldoorn.

- a. Bouwhuis is naast vele andere organisaties verenigd in het Erfgoedplatform Apeldoorn (EPA). In de nota wordt Bouwhuis op pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota) als volgt genoemd (toevoeging in cursief): “De omvang van de verschillende organisaties binnen het platform is zeer divers: van een instelling van CODA *tot de Vereniging Oud Apeldoorn (VOA) en van Architectuurcentrum Bouwhuis tot de Archeologische werkgroep Apeldoorn*.”

Conclusie

Aan de zienswijze is tegemoet gekomen door Bouwhuis te benoemen als een van de organisaties binnen het EPA.

3.8 GIGANT, markant in cultuur

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

In algemene zin is GIGANT positief over de strekking en de inhoud van de nota. In de zienswijze worden enkele opmerkingen gemaakt, m.n. op het punt van inclusie:

- a. Pagina 2. Inclusie van mensen met een beperking
GIGANT geeft aan dat de algemene doelstelling voor inclusie helder is verwoord, maar dat de specifieke ambitie voor de inclusie van mensen onderbelicht blijft. Op pagina 12 (zie pagina 16 in de aangepaste nota) van de nota staat dat iedere inwoner van de gemeente van cultuur en erfgoed moet kunnen genieten, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond of inkomen. GIGANT ziet dit graag aangevuld met 'ongeacht beperking'.
- b. Pagina 2. Openstelling projectenregeling
GIGANT onderschrijft doelstelling 4: Iedereen doet mee en wil zich graag inzetten voor een inclusieve samenleving. GIGANT geeft hierbij aan dat de voornaamste partners bij het vergroten van inclusie – Stichting Inkluzie, Mee-Veluwe en de Klup – niet of nauwelijks toegang hebben tot financiële middelen aangezien er vanuit de zorg geen financiële middelen zijn voor vrijetijdsbesteding. Hierdoor kunnen mensen met beperkingen vaak niet meedoen aan culturele activiteiten. Er wordt daarom gepleit voor ontschotting tussen de subsidievelden cultuur en zorg & welzijn binnen de gemeente. Hetzelfde pleidooi gaat op voor de subsidievelden cultuur en onderwijs en dan met name het speciaal onderwijs. Het voorstel van GIGANT is om in de nota op te nemen dat de projectenregeling ook open wordt gesteld voor organisaties die zich richten op inclusie van mensen met een beperking en voor het speciaal onderwijs.
- c. Pagina 3. Aanpassingen Huis der Schoone Kunsten
GIGANT geeft aan dat het Huis der Schoone Kunsten, dat zij van de gemeente huren, is verouderd en niet langer voldoet aan de eisen van een modern cultuurhuis, niet volledig voldoet aan de eisen van de brandweer en volstrekt niet voldoet aan de eisen voor toegankelijkheid m.n. voor mindervaliden. GIGANT laat middels deze zienswijze weten dat er een bouwkundige aanpassing nodig is om alle gebruikers van het pand goed te kunnen faciliteren. De gemeente heeft aan bureau Uytenhaak de opdracht verstrekt om in samenwerking met GIGANT een programma van eisen op te stellen. GIGANT geeft aan dat zij graag de volgende opmerkingen toegevoegd ziet aan de paragraaf hierover op pagina 56 (zie pagina 60 in de aangepaste nota) van de nota: "Het is noodzakelijk dat bij het formuleren van de nieuwe prestatieafspraken rekening wordt gehouden met (de uitvoering van) het Programma van Eisen."

Beoordeling

- a. Deze tekstuele toevoeging zal op pagina 12 (zie pagina 16 in de aangepaste nota) van de nota worden opgenomen.
- b. Het pleidooi voor ontschotting binnen de gemeente is bekend en begrijpelijk. De nota is zoveel mogelijk gericht op het voeren van een integraal beleid binnen de gemeente maar kent ook beperkingen. Een van die beperkingen is het budget voor het cultuurbeleid niet toereikend is om voor alle sociale en onderwijs projecten. De regeling heeft echter tot doel het stimuleren van culturele activiteiten die van belang zijn voor de inwoners en/of de culturele sector in Apeldoorn en laat hiermee ruimte voor uiteenlopende organisaties om een aanvraag in te dienen. Het voorstel van GIGANT heeft betrekking op de uitwerking van de regeling en behoeft dus geen aanpassing in de nota.
- c. Op het gebied van brandveiligheid en toegankelijkheid wordt er vanuit de afdeling Vastgoed gewerkt aan een voorstel voor het Huis der Schoone Kunsten. In overleg met de afdeling Vastgoed en Accres (verantwoordelijk voor het beheer van het pand) zal er vervolgens gekeken worden naar de mogelijkheden en de onmogelijkheden in het programma van eisen.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt op punt a. tegemoet gekomen door de tekst op pagina 12 (zie pagina 16 in de aangepaste nota) aan te vullen.

3.9 Indiener

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

Volgens indiener is de nota Apeldoorns Karakter door de coronacrisis achterhaald en dient de nota opnieuw opgesteld te worden. Daarvoor geeft indiener enkele verbeterpunten aan.

- a. Dorps karakter
Indiener vraagt nadrukkelijk meer aandacht voor de dorpen, de dorpse mentaliteit ('Naoberschap') en de kracht van dit dorpse karakter van Apeldoorn. In ieder geval zou het benoemen van de overige woonkernen, te weten: Beekbergen, Beemte-Broekland, Hoenderloo, Hoog Soeren, Klarenbeek, Lieren, Loenen, Oosterhuizen, Radio Kootwijk, Uddel, Ugchelen, Wenum-Wiesel mooi zijn.
- b. Archief en stadshistoricus
Op pagina 24 (zie pagina 29 in de aangepaste nota) wordt het gemeentelijk archief benoemd. Het gemeentelijk archief is als onderdeel van CODA volgens indiener duidelijk het ondergeschoven kindje, dat bijna onvindbaar in onaantrekkelijke hoekjes werd en wordt weggestopt. Voor kennis van de cultuur en het historische erfgoed in de gemeente Apeldoorn zijn de archieven juist van groot belang. Daarom moet het archief als Kenniscentrum meer zichtbaar en voor ieder goed toegankelijk zijn, met een prettige ruimte en meubilair om in te werken. Meer aandacht en geld, o.a. voor digitalisering van de archieven, is dringend gewenst. Voorstel: kan er een historicus benoemd worden, die beroepsmatig historisch onderzoek doet naar de geschiedenis van de dorpen in de gemeente Apeldoorn en van elk dorp een afgerond geheel publiceert? Hij/zij kan o.a. het nu grillige Verhaal van Apeldoorn meer evenwicht geven. Onder zijn of haar leiding kunnen al of niet hobbymatige studiegroepen worden gevormd, ook voor kinderen. Gelden kunnen onttrokken worden aan de zeer hoge post voor kunstwerken in de openbare ruimte.
- c. Muzikaal palet van Apeldoorn (stad of gemeente?).
Onder deze kop op pagina 25 (zie pagina 29 in de aangepaste nota) worden allerlei orkesten en gezelschappen genoemd. Waarom ontbreekt daar de meer dan een eeuw oude muziekvereniging met verschillende orkesten, met de naam O.L.T.O.? Kan er in een dorp een organisatie een BASIS-waardering krijgen?
- d. Kunstwerken in de openbare Ruimte
Voor een betere herkenbaarheid van Apeldoorn (welk Apeldoorn?) wil men kunstwerken in de openbare ruimte, zoals verwoord op de pagina's 31, 33, 57 en 58 58 (zie pagina's 35, 37, 61 en 62 in de aangepaste nota). Ze staan nu alleen in de stad Apeldoorn en kosten gigantische bedragen. In het buitengebied staan slechts foeilelijke reclamezuilen, met als ergste die bij knooppunt Beekbergen. Ook dorpen willen passende kunst.

Beoordeling

- a. Wij onderschrijven dat Apeldoorn niet alleen een stad is, maar een gemeente die, van oudsher bestaat uit een combinatie van stad, dorpen en buitengebied. Daarom staat reeds op pagina 8 (zie pagina 12 in de aangepaste nota) in het inleidende deel van hoofdstuk A1 de volgende zinsnede: "Wanneer wij in deze nota spreken over Apeldoorn, dan gaat het nadrukkelijk over de stad, de dorpen en het buitengebied". Aan deze zin zullen we de volgende zin vooraf laten gaan: "*Apeldoorn is niet alleen een stad, maar een uitgestrekte gemeente met tevens de volgende woonkernen: Beekbergen, Beemte-Broekland, Hoenderloo, Hoog Soeren, Klarenbeek, Lieren, Loenen, Oosterhuizen, Radio Kootwijk, Uddel, Ugchelen en Wenum-Wiesel*".
- b. Archief en stadshistoricus
We nemen notie van de opmerkingen met betrekking tot het archief, maar gaan in de beleidsnota geen tekst opnemen over de inrichting van CODA. Wel willen wij de

kanttekening plaatsen dat veel archiefzaken ook online te raadplegen zijn en dat daarvan 95.000 bezoekers gebruik maken, vele malen meer dan de 3000 bezoeker die fysiek naar het archief komen. Het voorstel om tot de aanstelling van een stadshistoricus te komen, die mede het Verhaal van Apeldoorn onderhoudt, klinkt interessant. Voor de komende beleidsperiode is dit voorstel, vanwege het ontbreken van middelen hiervoor, niet haalbaar. Het voorstel hier gebruik te maken van middelen die voor kunst in de openbare ruimte zijn bedoeld is niet mogelijk, deze middelen zijn als investering geoormerkt.

c. Muzikaal Palet van Apeldoorn

De gemeente hecht veel waarde aan de vele muziekverenigingen en andere amateurverenigingen in Apeldoorn. Deze verenigingen vallen onder de noemer cultuurparticipatie. Gezien de grote aantallen worden deze verenigingen niet allemaal bij naam genoemd. Wel kunnen zij aanspraak maken op de subsidieregeling voor amateurkunst (AKC-regeling) of bij bijzondere initiatieven op de projectenregeling, zie pagina 30 (zie pagina 34 in de aangepaste nota) van de nota. Er zijn slechts een beperkt aantal instellingen die als de Apeldoornse basis worden aangeduid. Deze instellingen vormen een essentieel en dragend onderdeel van de culturele infrastructuur in Apeldoorn. Het gaat hier om de professionele instellingen met een groot bereik.

d. Kunstwerken in de openbare ruimte

De gemeente is voornemens om met de nieuwe kunstwerken in de openbare ruimte ook kunstwerken in de dorpen te verwezenlijken.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt op punt a. tegemoet gekomen door de nota hierop aan te vullen.

3.10 Stichting Apeldoornse Monumenten

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

De SAM spreekt de waardering uit voor de nota en is van mening dat het cultuur- en erfgoedbeleid helder en toegankelijk is verwoord. Ook bedankt de SAM voor erkenning van de bijdrage die de SAM levert aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de nota.

De SAM vraagt aandacht voor het volgende:

a. Aanspreken rijks gelden

De SAM vraagt zich af hoe, binnen de beperkte financiële ruimte, de “landelijke voortrekkersrol op het gebied van cultuur en erfgoed” (pagina 12 (zie pagina 16 in de aangepaste nota)) nader kan worden ingevuld. De SAM adviseert dit te concretiseren en stelt voor om in de begeleidende tekst van de financieringsparagraaf op p. 58 (zie pagina 62 in de aangepaste nota) te vermelden dat de gemeente ernaar streeft om via cofinanciering met provinciale en rijkssubsidies het bescheiden erfgoedbudget op te hogen voor instandhouding, herstel en herbesteding van erfgoed.

b. Tekstuele suggesties

- De SAM vindt het jammer dat op pagina 14 (zie pagina 18 in de aangepaste nota) gekozen is voor een negatieve formulering in de uitvergroete tekst. “Slechts 6%” geeft een negatieve perceptie, terwijl het goede nieuws is dat ruim 84% de stimulerende rol van de gemeente ondersteunt.
- Het kopje “Geen hoge en lage cultuur meer” op pagina 16 (zie pagina 20 in de aangepaste nota) gaat tevens uit van een negatieve formulering. Ook kan deze anders opgevat worden dan bedoeld (letterlijk staat er, dat zowel de hoge als de lage cultuur gaat verdwijnen, terwijl bedoeld wordt dat het onderscheid tussen beide verdwijnt). De SAM doet een voorstel voor een alternatieve formulering: “Samensmelting van diverse cultuuruitingen”
- Bij de vergroete tekst op pagina 17 (zie pagina 21 in de aangepaste nota) “CODA twee

- keer zoveel bezoekers” , is niet duidelijk ten opzichte waarvan.
 - De SAM is medeorganisator van de Open Monumentendagen naast CODA en het EPA en zou graag als zodanig worden benoemd op pagina 41 en/of pagina 51 (zie pagina 45 en 54 in de aangepaste nota).
- c. Representatief monumentenbestand
In de nota wordt gesproken over een representatief monumentenbestand. Niet helder is wat hier mee wordt bedoeld, en hoe de inventarisatie en selectie plaatsvindt.
- d. Gemeentelijke organisatie
Herhaaldelijk wordt genoemd dat het erfgoedbeleid ingebed wordt in het omgevingsbeleid (planologie, stedenbouw). De SAM constateert dat veel gemeentelijke afdelingen bij een bepaald onderwerp betrokken zijn, maar niet altijd duidelijk is wie de eindverantwoordelijkheid draagt en wie moet zorgen voor efficiënte besluitvorming. De SAM pleit voor een heldere uitvoeringsstrategie met een duidelijke eindverantwoordelijkheid en een herkenbaar “loket”.

Beoordeling

- a. De gemeente herkent het beeld dat er de laatste jaren vanuit het rijk en de provincie steeds meer cofinancieringsmogelijkheden ten behoeve van het erfgoed beschikbaar zijn. Daar wil de gemeente ook zoveel mogelijk gebruik van maken. In de nota staat daarom op pagina's 47, 48 en 50 (zie pagina's 51, 52 en 54 in de aangepaste nota) aangegeven dat er waar mogelijk aansluiting wordt gezocht bij de landelijke en provinciale regelingen. Passend bij een aantal thema's worden ook enkele specifieke landelijke en provinciale regelingen in de nota benoemd. Aangezien elke regeling zijn eigen voorwaarden en criteria kent, dient per situatie of project te worden bekeken hoe de regelingen effectief kunnen worden ingezet. Het gaat daarom wat ver om in de nota te spreken over het (structureel) ophogen van het erfgoedbudget via de cofinanciering.
- b. In reactie op de tekstuele voorstellen het volgende:
- De gemeente begrijpt de suggestie van de SAM om de quote op pagina 14 (zie pagina 18 in de aangepaste nota) positief te formuleren. Aangezien 22% van de respondenten uit de burgerenquête neutraal op deze stelling heeft gereageerd, vindt 70% het belangrijk tot zeer belangrijk dat de gemeente het onderhoud van monumenten subsidieert. Er is gekozen om te benoemen dat slechts 6% het niet tot helemaal niet belangrijk vindt, omdat dit opmerkelijker is dan dat 70% het belangrijk tot zeer belangrijk vindt.
 - Het klopt dat deze kop op twee manieren te lezen is. Voorgesteld wordt om deze aan te passen in: “*Grensvervaging tussen hoge en lage cultuur*”
 - Het betreft hier een krantenkop uit de Stentor van 9 januari 2020. De verdubbeling van het aantal bezoekers is ten opzichte van het jaar daarvoor. Het onderschrift wordt als volgt aangepast (toevoeging in cursief): “*Krantenkop, Uit: De Stentor, 9 januari 2020*”
 - De bijdrage van de SAM als medeorganisator, aan de Open Monumentendagen wordt zeer gewaardeerd. Aangezien er veel partijen meewerken aan het realiseren van de Open Monumentendagen en de SAM onderdeel uitmaakt van het EPA, kiest de gemeente ervoor om het bij naam noemen van de verschillende partijen op pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota) tot het EPA te beperken. Op pagina 51 (zie pagina 54 in de aangepaste nota) gaat de tekst niet alleen over de Open Monumentendagen, maar breder over landelijke evenementen waarin erfgoed een rol speelt. CODA en het EPA (waar de SAM onderdeel van is) worden hier in brede zin benoemd als partners om het Apeldoorns erfgoed beleefbaar te maken. Op pagina 41 (zie pagina 45 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (toevoeging in cursief): “*Zo organiseert het EPA in samenwerking met diverse partijen jaarlijks de Open Monumentendagen en...*”
- c. Met een representatief monumentenbestand wordt bedoeld dat de toegewezen monumenten een representatief overzicht geven van de diversiteit aan archeologische en cultuurhistorisch waardevolle objecten, elementen en gebieden uit verschillende (bouw)periodes die binnen de gemeente aanwezig zijn. Deze beoordeling wordt uitgevoerd door een onafhankelijk adviesbureau dat gebruik maakt van de criteria:

architectuurhistorische waarden, stedenbouwkundige waarden, cultuurhistorische waarden en zeldzaamheidswaarde. Voor het gebouwd erfgoed tot 1970 is het Apeldoorns monumentenbestand geïnteriseerd en geplaatst. Voor het erfgoed van na 1970 wordt in 2020 gestart met inventariseren. Op pagina 43 (zie pagina 47 in de aangepaste nota) wordt de tekst aangevuld met de zinnen: “Een gemeentelijk monument wordt toegewezen wanneer een gebouw of object architectuurhistorische, stedenbouwkundige, cultuurhistorische en zeldzaamheidswaarde heeft. Een archeologisch monument heeft zeldzaamheidswaarde, omgevingswaarde en cultuurhistorische waarde”.

- d. De gemeente vindt integraal werken belangrijk om binnen vaak complexe opgaven weloverwogen besluiten te kunnen nemen. Daarom worden er binnen ruimtelijke opgaven veelal meerdere afdelingen betrokken. De gemeente begrijpt dat dit ingewikkelde processen zijn en doet haar best om hierin zo helder mogelijk te communiceren. De gemeente is daarbij erg content met de regelmatige afstemming met de SAM in de periodieke overleggen. Deze inspraakreactie heeft betrekking op de uitvoering van het beleid en heeft verder geen invloed op de nota.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt deels tegemoet gekomen zoals voorgesteld bij de beoordeling op punten b en c.

3.11 Tim Koldenhof Producties en Joji Na School of Arts

Datum zienswijze

De zienswijze is ingediend op 15 april 2020.

Inhoud van de zienswijze

Tim Koldenhof Producties en Joji Na School of Arts zijn twee belangrijke spelers in Apeldoorn die beiden goed aansluiten bij de doelstellingen in de nota en een groot bereik hebben. Middels deze zienswijze willen zij het belang van het bestaan van beide organisaties onderstrepen.

- a. Pagina 1. Subsidie
De ambitie van Joji Na School of Arts is om, naast de andere Apeldoornse culturele partners waar al veelvuldig mee wordt samengewerkt, in aanmerking te komen voor structurele subsidie.

Beoordeling

De gemeente erkent het belang van zowel Tim Koldenhof Producties als Joji Na School of Arts voor Apeldoorn en heeft een grote waardering van beide organisaties.

- a. Zoals op pagina 29 (zie pagina 33 in de aangepaste nota) van de nota staat beschreven wordt er, vanwege juridische ontwikkelingen, een nieuwe subsidiestructuur opgezet. Dit betekent dat structurele subsidies komen te vervallen, afgezien van de instellingen die onder de Apeldoornse basis vallen. Joji Na School of Arts kan wel aanspraak maken op subsidie binnen de nieuwe projectenregeling zoals staat omschreven op pagina 30 (zie pagina 34 in de aangepaste nota) van de nota.

Conclusie

Aan de zienswijze wordt niet tegemoet gekomen.

4 Ambtshalve wijzigingen

De volgende ambtshalve wijzigingen zijn in het plan aangebracht:

- Vanuit het college is de vraag gekomen om het karakter van Apeldoorn en de kern van de nota te verduidelijken. Om deze reden zijn op pagina 3 het spoken word van stadsdichter

Herman Kattemölle “de Ode aan Apeldoorn” en op pagina 7 “De nota in een notendop” toegevoegd. Zie hiervoor bijlage 1 en 2 aan deze zienswijzennota.

- Bij het voorwoord op pagina 4 en 5 zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd:
 - o De titel is aangepast in: *Samen werken aan karakter*
 - o De inleidende zin is aangepast in:
“Cultuur en erfgoed, beiden bepalend voor het karakter van Apeldoorn. Wethouders Detlev Cziesso (Cultuur) en Maarten Vierssen (Erfgoed) slaan de handen ineen om samen het karakter van Apeldoorn te versterken. Het karakter dat iets zegt over de geschiedenis, over hoe Apeldoorn is ontstaan. Maar ook over het Apeldoorn van nu. Voor u ligt een nota die werkt aan het Apeldoornse karakter van de toekomst. Hoe? De wethouders aan het woord...”
 - o Er is een nieuwe eerste vraag met antwoord toegevoegd:
“Met deze nota willen jullie vooruitkijken, ambities waarmaken voor de komende vier jaar. En dan wordt ineens de hele wereld getroffen door de coronacrisis. Wat betekent dat voor de cultuur- en erfgoedsector?”
Detlev: Deze crisis heeft een grote impact op alle betrokkenen. Corona heeft ons als het ware stilgelegd. Alle evenementen, maar ook repetities, optredens en voorstellingen konden niet doorgaan. Geen bezoek aan een museum of de bibliotheek, niet naar de film, geen gezellige avond met de leesclub, niet samenkomen met de toneelclub of naar de schilderles. Wat de gevolgen zijn op lange termijn weten we nog niet. Ook over het “nieuwe normaal” kunnen we nu nog niets zeggen, maar we delen de grote zorgen van de sector!

Maarten: Deze onwerkelijke tijd vraagt om flexibel handelen vanuit de gemeente, passend bij de actualiteit. We zitten er nog middenin en weten pas écht wat de gevolgen zijn als het stof is neergedaald. Soms besef ik me ineens dat de tijd die wij nú met elkaar beleven, straks een nieuw hoofdstuk is in onze geschiedenisboeken: 2020! Een vreemde gewaarwording, zelfs voor een wethouder Erfgoed.”
 - o De eerste (nu tweede) vraag is aangepast in: *Wat is het eerste dat in jullie opkomt bij Apeldoorns karakter?*
 - o De laatste vraag en antwoord is aangepast in:
“De nota beschrijft de ambities en lijn voor de periode 2021-2024. Wat gaan de inwoners en bezoekers de komende vier jaar van de nota merken?”

Maarten: Dat is een lastige vraag, zeker nu we nog middenin de corona-periode zitten. Toch willen en moeten we ook vooruit kijken. De ambities zelf staan voor ons niet ter discussie, wel moeten we kijken wat haalbaar is. Wat kan en mag er na 2020?! Waar het ons vooral om gaat is dat we Apeldoorn de komende vier jaar levendiger maken, binnen de mogelijkheden die we hebben. Een gemeente waar je bij wijze van spreken op elke straathoek een kunstwerk tegenkomt, waar je interessante en prikkelende tentoonstellingen kunt bezoeken, waar je de Apeldoornse historie voelt en ziet om je heen.

Detlev: En, zodra het weer veilig kan en mag, waar jong en oud elkaar ontmoeten bij culturele evenementen, bij zangkoren, bij verenigingen, zodat de uitwerking van deze nota ook bijdraagt aan de verbinding binnen de gemeente. Want de afgelopen maanden hebben we ervaren hoe belangrijk die verbinding is!

Deze nota zou Apeldoorners nog trotser moeten maken op Apeldoorn, op onze historie en op wat Apeldoorn allemaal te bieden heeft. Het beleid zou er aan moeten bijdragen dat nog meer kinderen en volwassenen een passie vinden voor het bespelen van een instrument en dat voorstellingen en kunstwerken de verbeelding en de creativiteit vooruit helpen. Kortom, we hopen dat de nota een

wezenlijke bijdrage gaat leveren aan het plezier om in Apeldoorn te wonen, te werken en te recreëren!”

- Door de Coronacrisis lopen een aantal zaken anders dan verwacht en worden bepaalde geplande acties en evenementen uitgesteld. Hier is de nota als volgt op aangepast:
 - o De invoering van de Omgevingswet is uitgesteld tot een nader te bepalen moment. De tekst in de nota wordt hier als volgt op aangepast:
 - Daar waar de ‘invoering van de Omgevingswet in 2021’ wordt genoemd, is het jaartal aangepast in *2021-2022*
 - Daar waar ‘Omgevingsplan’ wordt genoemd, is de tekst aangepast in *Bestemmingsplan (straks Omgevingsplan)*.
 - Daar waar over de Omgevingswet of het Omgevingsplan in de huidige tijd wordt gesproken, wordt de tekst aangepast d.m.v. het toevoegen van het woord ‘*straks*’.
 - o Op pagina 5 wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“*We zien dat er steeds meer mooie samenwerkingen ontstaan.*”
 - o Op pagina 11 (zie pagina 15 in de aangepaste nota) wordt de zin over het festival Maaiveld weggehaald.
 - o Op pagina 12 (zie pagina 16 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief): In een periode van financieel herstel *en (financiële) onzekerheid* zullen hiervoor keuzes moeten worden gemaakt.
 - o Op pagina 30 (zie pagina 34 in de aangepaste nota) wordt het jaartal in de tekst verwijderd: Om dit nieuwe instrumentarium goed te laten functioneren en de sector hier op voor te bereiden wordt geleidelijk gestart met een pilot Projectenregeling.
 - o Op pagina 57 (zie pagina 61 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“*De nieuwe kaarten worden begin 2021 opnieuw vastgesteld en worden...*”
 - o Op pagina 59 (zie pagina 63 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“*Als gemeente kunnen we niet alle risico’s uitsluiten. Dat heeft de recente coronacrisis nog maar eens duidelijk gemaakt, waarbij het nog onduidelijk is welke (financiële) consequenties dit, ook op de langere termijn, voor het culturele en erfgoedveld zal hebben. Belangrijk is hierbij dat...*”
- Overige inhoudelijke aanpassingen:
 - o Op pagina 12 (zie pagina 16 in de aangepaste nota) wordt de tekst met de volgende zin aangevuld (aanpassing in cursief):
“*...een prestigieuze Europese prijs voor cultureel erfgoed. Ook zet Apeldoorn zich met het Bekenherstelproject al jaren succesvol in voor het terugbrengen van de cultuurhistorisch waardevolle beken en sprengen binnen de gemeente.*”
 - o Op pagina 40 (zie pagina 44 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“*Onder ruimtelijk erfgoed valt het onroerend erfgoed dat zich in de fysieke leefomgeving bevindt. Dit gaat niet alleen over de beschermde panden zoals monumenten inclusief hun nagelvaste interieurs of andere cultuurhistorisch waardevolle objecten, maar ook over gebieden, cultuurlandschappen en archeologische vindplaatsen. Dit ruimtelijke erfgoed is een belangrijke drager van de omgevingskwaliteit en gaat altijd hand-in-hand met de verhalen die bij dit ruimtelijk erfgoed horen (zie ook immaterieel erfgoed).*”
 - o Op pagina 42 (zie pagina 46 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“*De resultaten van dit onderzoek kunnen daarbij als kennis- en inspiratiebron dienen voor ontwikkelaars, ontwerpers en initiatiefnemers wat zelfs nieuwe kansen kan bieden binnen ruimtelijke plannen en ontwikkelingen.*”

- Op pagina 44 (zie pagina 48 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“In een volgende inventarisatieslag zullen we onderzoeken op welke wijze archeologisch erfgoed en waardevolle (cultuur)landschappen in aanmerking komen voor een *betere bescherming*.”
- Op pagina 45 (zie pagina 49 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“Indien *er nog essentiële informatie ontbreekt, moet er aanvullend cultuurhistorisch* of bouwhistorisch onderzoek worden gedaan.”
- Op pagina 46 (zie pagina 50 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“Denk aan ecologische hoofdstructuren, *beekherstel*, Natura 2000 gebieden, recreatiezonering Veluwe, PAS-maatregelen, maatregelen in het kader van verdroging, bosbouw en heide-onderhoud...”
- Op pagina 49 (zie pagina 53 in de aangepaste nota) wordt de tekst als volgt aangepast (aanpassing in cursief):
“Of het nou *gaat* om archeologisch onderzoek, *beekherstel* of een herbestemmingsvraagstuk.”
- Op pagina 58 (zie pagina 62 in de aangepaste nota) wordt vanwege de financieel en maatschappelijk onzekere tijd de concreetheid met betrekking tot de beschikbare middelen aangepast door het laatste deel van de volgende zin te verwijderen: Deze bezuiniging behelst 5 tot 10% van het totale budget.
- Op pagina 59 (zie pagina 63 in de aangepaste nota) wordt het laatste deel van de volgende zin verwijderd: “Deze insteek komt voort uit het feit dat er bezuinigingen zijn aangekondigd.”
- Op pagina 61 (zie pagina 65 in de aangepaste nota) wordt de toevoeging “van circa 5%” uit de tekst geschrapt.

Bijlage 1. Spoken word Herman Kattemölle 'Ode aan Apeldoorn'

Ode aan Apeldoorn

spoken word
geschreven ter gelegenheid van het NPO radio programma "Hilversum uit"

Lief Apeldoorn
Ik wil verzen voor je schrijven.
Zonder poëtische dikdoenerij
Zonder grote woorden of superlatieven
En dat "lief", zal ik weglaten
Daar houd je niet van
Niet te dichtbij, een beetje afstand
Doe maar normaal is je credo
Maar hoezo normaal?
Laat je door statistici niet wijsmaken dat jij gemiddeld bent
Een keurig zeventje, middle of the road

Geloof ze niet
Alsof jij geen eigen karakter hebt
Toegegeven, je verwacht me soms
Rust & Reuring wil je
Je omarmt een Italiaanse wielerronde, Serious Request
Je koestert internationale sportevenementen
Motorclubs mogen massaal hun feestje bouwen
Maar na al die reuring: rust, ruimte en natuur!
Een enkele dag in het jaar verstoort door lawaaierige randstedelingen
Die zich rot schrikken van de stilte op jouw heide

Je bent te bescheiden Apeldoorn
Nota bene qua oppervak de 11^e gemeente van Nederland
Kop op zeg, laat je niet piepelen
Doe er wat aan: zelfverzekerdheid zit niet in het pakket van Achmea
Je hebt prachtige parken, een paleis en apenverblijven
Maar je blijft een twijfelaar
Ben jij nou een stad met een dorpse mentaliteit
Of een dorp met stadse faciliteiten?
Een schouwburg, sportvelden, dans, toneel, art, wat heb je niet?!
Ik weet dat het je verdriet
Dat de jeugd je verlaat en elders gaat studeren, zuipen en feesten
Maar velen komen ooit terug

Je onderhoudt zorgvuldig 21 oorlogsmonumenten
In het besef dat we wakker moeten blijven
Jij bent gastvrij voor 600 wereldburgers
Waarvan velen hebben ervaren dat oorlog vederlicht slaapt

Apeldoorn, ik wil verzen voor je schrijven

**Mijn kinderen zijn hier niet geboren, wel getogen
Ik ben van buiten, mis wellicht een oorspronkelijk gen
Ik kijk dan misschien met andere ogen
Maar de liefde voor Apeldoorn vloeit uit mijn pen.**

**Een levendige markt, restaurantjes, café's
In mijn tuin zie ik nog mus, merel, pimpelmees
En morgen de Midwinter Marathon van start ...
Apeldoorn, je bent een stad naar mijn hart!**

Bijlage 2. De nota in een notendop

Typisch Apeldoorn

Apeldoorn, de stad die voelt als een dorp, het dorp dat alles heeft dat past bij een stad. Omringd door de prachtige Veluwe, gevoed door een rijke historie met koninklijke allure. Ons erfgoed, onze historie die we terugzien in iconische gebouwen zoals Radio Kootwijk en Paleis het Loo. Soms heel zichtbaar, maar vaak ook niet. Omdat het verscholen ligt in de grond, verstopt in het landschap of schuil gaat in verhalen die vragen om verteld te worden.

Apeldoorn, de stad met een theater van formaat, musea, orkesten, een poppodium, een bioscoop. De plekken waar we samen komen, die zorgen voor levendigheid en plezier. Ons cultureel aanbod, binnen en buiten, groots, maar ook klein en zó geliefd, in zangkoren, leesclubs, schildergroepen, stichtingen en verenigingen.

Versterken van het Apeldoorns Karakter!

Cultuur en erfgoed brengen kleur en levendigheid, ze maken Apeldoorn tot een fijne plek om te wonen, te werken en te zijn. Ze dragen bij aan de identiteit van Apeldoorn, aan datgene dat Apeldoorn bijzonder maakt, in stad, dorp en buitengebied. Cultuur en erfgoed, rondom aanwezig, maar niet overal bekend. Daarom gaan we met deze nota werken aan het versterken van de identiteit van Apeldoorn, aan het Apeldoorns karakter! Hoe?

- **Door het vergroten van de herkenbaarheid van Apeldoorn**
- **Door een onderscheidend cultuuraanbod en beleefbaar erfgoed**
- **Door lokale cultuur- en erfgoededucatie**
- **Door iedereen actief en laagdrempelig van cultuur en erfgoed te laten genieten**

Door nog meer te laten zien, voelen en beleven wat Apeldoorn is en te bieden heeft. Wat geeft Apeldoorn karakter? Waar komen we vandaan, hoe zijn we ontstaan, wat zijn we nu? Dat willen we terugzien in de straten, de binnenstad, in het landschap. Dat willen we zien en horen in optredens, tentoonstellingen, gedichten en kunstwerken die thuishoren in Apeldoorn.

Met educatie en inspiratie voor jong en oud, laagdrempelig en divers. Iedereen kan meedoen, meedenken en meegenieten. In lesprogramma's waar cultuur en Apeldoorns erfgoed terugkomen en door ruimte te bieden om je creatief te ontwikkelen en talenten te laten groeien. Of dat nu is in taal, muziek, kunst of kennis.

We koesteren, behouden en beschermen wat er is en tegelijkertijd laten we ons verrassen door nieuwe ontwikkelingen, (kunst)vormen en grensverleggend aanbod. En door te verbinden, kansen te pakken en samenwerkingen aan te gaan, binnen en buiten de gemeente, van professional tot amateurgezelschap. Want het Apeldoorns karakter versterken, dat doen we samen!